

**SERMAYE PİYASASI KURULU
ARAŞTIRMA RAPORU
(KAMUYA AÇIK)**

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK UYGULAMALARI KAPSAMINDA İMKB-30 ENDEKSİ ŞİRKETLERİ

Uzman Erkan ÖZGÜÇ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, SOSYAL AÇIDAN SORUMLU YATIRIM VE ÜÇLÜ RAPORLAMA KAVRAMLARI	2
1.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk (Corporate Social Responsibility).....	2
1.2. Sürdürülebilir Büyüme (Sustainable Growth).....	3
1.3. Sosyal Açıdan Sorumlu Yatırım (Socially Responsible Investment)	3
1.4. Üçlü Raporlama (Triple Bottom Line Reporting).....	4
2. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞUN ÖNEMİ	5
3. İMKB-30 ENDEKSİ ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK UYGULAMALARI	7
3.1. İMKB-30 Şirketlerinin 2006 ve 2007 Yılları KSS Faaliyetleri	10
4. SONUÇ ve ÖNERİLER	21
KAYNAKÇA	23

TABLÖLAR CETVELİ

Tablo 1: İMKB 30 Şirketlerinin 2006 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelere İlişkin Cümle Sayıları.....	11
Tablo 2: İMKB 30 Şirketlerinin 2007 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelere İlişkin Cümle Sayıları.....	12
Tablo 3: İncelenen Konular Bazında Açıklama Yapan Şirketlerin Dağılımı.....	15
Tablo 4: İMKB 30 Şirketlerinin 2006 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelerin Somut Nitelik Taşıyıp Taşımadığı	17
Tablo 5: İMKB 30 Şirketlerinin 2007 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelerin Somut Nitelik Taşıyıp Taşımadığı	18
Tablo 6: Somut Bilgi Veren-Vermeyen, Parasal-Rakamsal-Diğer Kanıt Sunan Şirketlerin Sayılarına İlişkin Veriler	19

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'na (İMKB) kote olmuş şirketler arasında en fazla kurumsallaştığı kabul edilebilecek olan İMKB-30 Endeksi'ne dahil şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk politikalarının ve uygulamalarının nasıl bir seviyede olduğunun tespit edilmesidir.

Çalışmanın birinci bölümünde, kurumsal sosyal sorumluluk, sürdürülebilir kalkınma, sosyal açıdan sorumlu yatırım ve üçlü raporlama kavramlarına açıklık getirilerek, kurumsal sosyal sorumluluğun kavramsal boyutları ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

İkinci bölümde, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının iş dünyası için neden önemli olduğu ve bu tür uygulamaların olası yararları üzerinde durulmaktadır.

Çalışmanın esas amacını oluşturan üçüncü bölümde, İMKB-30 Endeksi'ne dahil şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ne boyutta olduğu, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının nasıl yürütüldüğü, bu uygulamalarda kurumsal sosyal sorumluluğun hangi yönlerinin öne çıktığı ve hangi yönlerinin geri planda kaldığı ve yapılan açıklamaların ideal seviyede olup olmadığı hususlarının tespiti için 2006 ve 2007 yılları Kurumsal Yönetim Uyum Raporları ve Faaliyet Raporları içerisinde kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ile bağlantılı açıklamaların dikkate alınması ile yapılan inceleme çalışmasından bahsedilmektedir.

Çalışmanın son bölümü ise üçüncü bölümde ulaşılan sonuçlardan hareketle yapılan önerilerden oluşmaktadır.

1. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, SOSYAL AÇIDAN SORUMLU YATIRIM VE ÜÇLÜ RAPORLAMA KAVRAMLARI

1.1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk (Corporate Social Responsibility)

“Kurumsal Sosyal Sorumluluk” (KSS) şirketlerden üretim yapmaları, hizmet sağlamaları, istihdam yaratmaları, vergi vermeleri, karlarını maksimize etmeleri gibi ekonomik amaçlar yanında topluma katkıda bulunmaları, çalışanlarla ilgili uygulamaları iyileştirmeleri, çevreye ve insan haklarına özen göstermeleri gibi birtakım toplumsal ve çevresel amaçları da gerçekleştirmelerinin beklendiğini vurgulayan bir kavramdır. Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanmış Yeşil Dosya’da kurumsal sosyal sorumluluk *“şirketlerin ekonomik aktivitelerine ve menfaat sahipleri ile olan ilişkilerine, gönüllülük esası çerçevesinde birtakım sosyal ve çevresel beklentileri/unsurları dahil etmeleri durumunu ifade eden bir kavram”* olarak tanımlanmıştır (Özgüç: 2005).

Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı;

- i) Faaliyetlerinin yürütüldüğü topluma katkıda bulunulmasını,
- ii) Rüşvet ve yolsuzlukla mücadeleyi içeren davranış kodlarının geliştirilmesini,
- iii) Adil rekabete ve fiyatlamaya özen gösterilmesini,
- iv) Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili girişimlere destek verilmesini,
- v) İş yerinde çalışanlara eşit muamele yapılması ve fırsat eşitliği tanınmasını,
- vi) Çocuk işgücünün kullanılmamasını ve zorla çalıştırma faaliyetlerinden uzak durulmasını,
- vii) Çalışanların eğitimine, sağlığına ve iş yeri güvenliğine önem verilmesini,
- viii) Çalışanlara örgütlenme özgürlüğü ve toplu sözleşme hakkının etkin bir şekilde tanınmasını,
- ix) Çevreyi kirleten gazların ve atıkların azaltılmasını,
- x) Doğal kaynakların ve enerjinin sorumluluk bilinciyle tüketilmesini,
- xi) Faaliyetlerin biyolojik çeşitlilik üzerinde yaratabileceği olumsuz sonuçların en aza indirilmesini,
- xii) İş ortaklıklarının kurulmasında ve tedarikçilerin seçilmesinde söz konusu sorumlulukların önemli bir kriter olarak uygulanmasını gerekli kılmaktadır.

1.2. Sürdürülebilir Büyüme (Sustainable Growth)

Sürdürülebilir büyüme, ekonomik büyümenin sağlanması yönünde faaliyetler yapılırken bununla birlikte çevrenin korunmasına ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasına da özen gösterilmesi gerektiğini savunmaktadır. Zira uzun vadedeki büyümenin ancak ve ancak mevcut neslin kendi ihtiyaçlarını gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerini sınırlandırmadan karşılanması suretiyle sağlanabileceğini, bu çerçevede ekonomik büyümenin, çevrenin korunmasının ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasının bir denge içerisinde yürütülmesini savunmaktadır. Bu çerçevede, kaynak tüketimi, yatırım yapılan alanların belirlenmesi, teknolojik gelişme ve kurumsal değişim toplumsal ihtiyaçların gelecekte karşılanabilme potansiyelinin artırılması dikkate alınmak ve gelecek nesillerin düşünülmesi suretiyle gerçekleştirilmelidir.

Sürdürülebilir büyüme kurumsal sosyal sorumluluğun doğuşu ve gelişimi için son derece önemli bir kavramdır. Zira sürdürülebilir büyüme kavramı şirketlerin ekonomik faaliyetler yanında sosyal ve çevresel alanlar üzerine odaklanmasını ve ayrıca ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik için şirketler, hükümetler ve toplumun ortak çalışması gerektiğini ortaya koymuştur.

1.3. Sosyal Açıdan Sorumlu Yatırım (Socially Responsible Investment)

Sosyal açıdan sorumlu yatırım, tasarruf sahiplerinin sahip oldukları tasarrufları ekonomik kazanç, sosyal adalet, insan hakları ve çevrenin korunması gibi hem finansal hem de sosyal hedeflere aynı anda ulaşmayı amaçlayan ve buna özen gösteren şirketlere, fonlara, projelere ve ortaklıklara aktarmak suretiyle yatırım kararları alınmasını ifade etmektedir. Bu tür yatırım kararları alınırken;

i) İnsan haklarına saygılı faaliyetler içinde bulunan, sağlık ve güvenlik yönü yüksek ürünler üreten, işveren-çalışan ilişkilerini sosyal sorumluluk çerçevesinde değerlendiren, yoğun çevresel faaliyetlerde bulunan ve aynı zamanda kar elde edebilen şirketlerin hisselerinin satın alınması (gözetim stratejisi),

ii) Yatırım yapılan şirketlerdeki karar mekanizmalarına aktif şekilde dahil olunarak, kurum davranışında sosyal sorumluluğun boyutunun artırılması ve böylece mali performans

yanında menfaat sahiplerinin çıkarlarının da fiilen gerçekleştirilmesi (aktif hissedarlık stratejisi)

yöntemlerinin uygulandığı görülmektedir.

1.4. Üçlü Raporlama (Triple Bottom Line Reporting)

Menfaat sahiplerinin şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk alanında neler yaptıklarını bilme isteklerinin artması ve şirketlerin de kurumsal sosyal sorumluluk alanında yaptıkları faaliyetleri açıklamak suretiyle toplumla iyi iletişim kurmak ve bunun yararlarını elde etmek istemesi sonucunda finansal performansın raporlanması yanında sosyal ve çevresel performansların da raporlanmasına başlanılmıştır. Yabancı literatürde “Triple Bottom Line Reporting” ya da “Sustainability Reporting” olarak adlandırılan bu raporlama çeşidi “Üçlü Raporlama” ya da “Sürdürülebilirlik Raporlaması” şeklinde ifade edilmektedir. “Üçlü Raporlama”da bir şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal faaliyetlerinin ve bu faaliyetlerin şirket performansı üzerindeki etkilerinin toplu olarak raporlanması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, üçlü raporlama şirket performansını üç açıdan değerlendirmektedir. Bunlar “ekonomik performans”, “sosyal performans” ve “çevresel sorumluluk performansı”dır.

2. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞUN ÖNEMİ

Menfaat sahipleri (ortaklar, yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler/tüketiciler, iş ortakları ve tedarikçiler, toplum, kamu otoriteleri, sendikalar, sivil toplum kuruluşları vb) yaşamın ve ekonomik gelişmenin sürdürülebilirliğine ilişkin şüphelerin ciddileşmesi ve bu konudaki endişelerin artması nedeniyle son yıllarda şirketlerden olan beklentilerini belirli oranda değiştirmeye başlamışlardır. Menfaat sahipleri, artık, çevreye zarar verilmemesi, tedarik zinciri boyunca sosyal sorumluluğun taşınması, çalışanlara adil davranılması, kaliteli ürün ve hizmet sunulması, faaliyette bulunulan her yerde aynı yüksek standardın sağlanması, ekonomik istikrarın artırılması, zengin ve fakir arasındaki refah farkının azaltılması, insan hakları ihlallerinin azaltılması, sosyal problemlerin çözülmesi ve ilerletici devlet politikalarının desteklenmesi gibi hususlara giderek artan derecede önem vermiş ve hatta bu beklentileri güçlü baskılara dönüştürmüşlerdir. Bu baskıların zamanla tasarrufların akış yönünü belirlemekte etkin bir faktör konumuna yükselmesi ile birlikte kurumsal sosyal sorumluluk iş yapma stratejisinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu çerçevede, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının ve sosyal açıdan sorumlu yatırımların şirketler tarafından bir politika tercihi olarak benimsenmesi söz konusu olmuştur. Ayrıca, kurumsal sosyal sorumluluğun üretim ve pazarlama zincirindeki diğer şirketlerin seçiminde de etkin rol oynaması, şirketlerin ticari partnerlerini kurumsal sosyal sorumluluk ilkelerine değer veren ve bunları uygulayan şirketler arasından seçmesinde etkin rol oynamıştır. Bu durum kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının daha da yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur.

Kurumsal sosyal sorumluluğun uluslararası arenada iş yapma stratejisinin önemli bir parçası haline gelmiş olması, dışarıya açık bir ekonomiye sahip ülkemizde de bu kavramın gündeme gelmesini sağlamıştır. Ayrıca, Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda ilerleyen ülkemizin kurumsal sosyal sorumluluk alanındaki düzenlemelere ve uygulamalara intibak sürecinin kolaylaşması için bu kavram kapsamındaki düzenleme ve uygulamaların iyi bir aşamaya ulaştırılması önem kazanmaktadır.

Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının firmalara genel olarak aşağıda belirtilen faydaları sağladığı düşünülmektedir (Özgüç:2005);

“i. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları çalışanların şirkete olan sadakatini ve işlerine verdikleri önemi artırmaktadır. Bu da beraberinde daha güçlü bir motivasyon, yüksek

üretkenlik, kaliteli mal ve hizmet üretilmesini ve gerekli yenilik ve değişikliklerin daha hızlı gerçekleştirilmesini sağlamaktadır (Khandwalla: 2004).

ABD’de bulunan Kurumsal Vatandaşlık Merkezi’nin yaptığı bir araştırmada, çalışanların %84’ünün şirket itibarının önemli olduğunu düşündüğü ve şirket sosyal sorumluluk çalışmalarının çalışan sadakatini artırdığı tespit edilmiştir (Javier: 2005)

ii. Kurumsal sosyal sorumluluk performansı ile mali performansı arasında genellikle olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin, 385 Amerikan bankası üzerinde yapılan bir araştırmaya göre bankaların sosyal performansı ile mali performansı arasında yüksek derecede olumlu bir ilişki tespit edilmiştir (Khandwalla: 2004).

Kurumsal sosyal sorumluluk performansı ile mali performansı arasındaki ilişkiyi tespit amacıyla 2004 yılında Oekom Araştırma tarafından ‘Morgan Stanley Capital International World Index’inde bulunan Oekom’un kurumsal sorumluluk derecelendirmesi yaptığı 602 şirket üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, Ocak 2000-Ekim 2003 döneminde, kurumsal sosyal sorumluluk sırası en yüksek 186 şirketin kalan 416 şirkete göre mali performanslarının %23,4 oranında daha iyi olduğu saptanmıştır (Fraser: 2005).

iii. Kurumsal sosyal sorumluluğun şirketin risk durumunu azalttığı, yatırım getirisini artırması ve riski azaltması suretiyle şirketin piyasa değerini yükselttiği ve bu çerçevede yatırımcıların zenginliklerini maksimize ettiği saptanmıştır (Khandwalla: 2004).

iv. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları olan şirketler bu tür uygulamaları olmayan şirketlere nazaran tüketiciler tarafından öncelikle tercih edilmektedir. ABD’de yapılan bir tüketici araştırması, katılımcıların yaklaşık %50’sinin, diğer şartlar eşit olmak üzere, kurumsal sosyal sorumluluk performansı olan şirketlerin ürünlerini tercih ettiklerini ve yine katılımcıların %70’inin sosyal açıdan sorumsuz olan bir şirketle, fiyat ne olursa olsun, bir ticari ilişkiye girmeyeceklerini belirtmektedir (Khandwalla: 2004).

ABD’de yapılan Cone Kurumsal Vatandaşlık Araştırması’na göre ise her 10 Amerikan vatandaşından 8’i kurumsal vatandaşlık uygulamaları bulunan şirketlere daha çok güvenmektedir (Fraser: 2005).

v. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları olan şirketler bu tür uygulamaları olmayan şirketlere nazaran çalışanlar tarafından öncelikle tercih edilmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları şirkete itibar kazandırmakta ve itibarı yüksek bir şirkette çalışmanın çalışanların yaptığı işe de itibar kazandırdığı düşünülmektedir. Bu çerçevede ABD’de yapılan bir istihdam araştırmasına göre kurumsal sosyal sorumluluk performansı ile şirketlerin çalışanlar tarafından öncelikle tercih edilmesi arasında güçlü bir pozitif korelasyon tespit edilmiştir (Khandwalla: 2004).”

3. İMKB–30 ENDEKSİ ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK UYGULAMALARI

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 2003 yılında halka açık şirketler için Kurumsal Yönetim İlkeleri'ni yayınlamış, 2005 yılında bu ilkeleri revize etmiş ve söz konusu ilkeler karşısında şirketlerin konumu hakkında menfaat sahiplerinin bilgilendirilmesi amacıyla da 2005 yılında Kurumsal Yönetim Uyum Raporu hazırlanmasını zorunlu kılmıştır. Gerek Kurumsal Yönetim İlkelerinde gerekse de Kurumsal Yönetim Uyum Raporunda kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında düzenlemeler yapılmış olması payları İMKB'de işlem gören şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ile sermaye piyasası mevzuatı seviyesinde tanışmış olmalarını sağlamıştır.

SPK tarafından yayınlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri içerisinde kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili hükümlerin “Menfaat Sahipleri” başlıklı 3. Bölümde yer aldığı görülmektedir. Bu hükümlere “Şirketlerin İnsan Kaynakları Politikası”, “Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler”, “Etik Kurallar” ve “Sosyal Sorumluluk” başlıklı alt bölümler içerisinde yer verilmiş olup, aşağıda verilen kutuda bu hükümler açık olarak belirtilmektedir.

Kutu 1: SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin “Menfaat Sahipleri” başlıklı 3. Bölümünde yer alan Kurumsal Sosyal Sorumluluk kapsamındaki hükümler

1. Şirketlerin İnsan Kaynakları Politikası

1.1. İşe alım politikaları oluşturulurken ve kariyer planlamaları yapılırken, eşit koşullardaki kişilere eşit fırsat sağlanması ilkesi benimsenir.

1.1.1. Personel alımına ilişkin kriterler yazılı olarak belirlenir ve uygulamada bu kriterlere uyulur.

1.1.2. Eğitim, terfi ettirme hususlarında çalışanlara eşit davranılır, çalışanların bilgi, beceri ve görgülerini arttırmalarına yönelik eğitim planları yapılır ve eğitim politikaları oluşturulur.

1.2. Katılımcı bir yönetim ortamının oluşturulmasını teminen, şirketin finansal imkanları, ücret, kariyer, eğitim, sağlık gibi konularda çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantıları yapılarak görüş alışverişinde bulunulur.

1.3. Çalışanlar ile ilgili olarak alınan kararlar veya çalışanları ilgilendiren gelişmeler çalışanlara veya temsilcilerine bildirilir.

1.4. Şirket çalışanlarının görev tanımları ve dağılımı ile performans ve ödüllendirme kriterleri yöneticiler tarafından belirlenir ve çalışanlara duyurulur. Çalışanlara verilen ücret ve diğer menfaatlerin belirlenmesinde verimliliğe ve diğer önemli görülen faktörlere dikkat

edilir.

1.5. Çalışanlar için güvenli çalışma ortam ve koşulları sağlanır ve bu ortam ve koşullar sürekli olarak iyileştirilir.

1.6. Çalışanların özlük hakları ile çalışma ortamı ve koşullarındaki değişikliklere ilişkin kararlarda ilgili sendikalardan görüş alınır.

1.7. Çalışanlar arasında ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı yapılmaması, insan haklarına saygı gösterilmesi ve çalışanların şirket içi fiziksel, ruhsal ve duygusal kötü muamelelere karşı korunması için önlemler alınır.

2. Müşteriler ve Tedarikçilerle İlişkiler

2.1. Şirket, mal ve hizmetlerinin pazarlamasında ve satışında müşteri memnuniyetini sağlayıcı her türlü tedbiri alır.

2.1.1. Müşterinin satın aldığı mal ve hizmete ilişkin talepleri süratle karşılanır ve gecikmeler hakkında süre bitimi beklenmeksizin müşteriler bilgilendirilir.

2.1.2. Mal ve hizmetlerde kalite standartlarına uyulur ve standardın korunmasına özen gösterilir. Bu amaçla kaliteye ilişkin belirli bir garanti sağlanır. Standardın altında kalan mal ve hizmetler telafi ve tazmin edilir.

2.2. Ticari sır kapsamında, müşteri ve tedarikçiler ile ilgili bilgilerin gizliliğine özen gösterilir.

2.3. Şirket ile müşteriler ve tedarikçiler arasında haksız menfaatten uzak iyi ilişkiler kurulması ve taraflar arasında yapılan anlaşma koşullarına uyum sağlanması için şirketçe gerekli önlemler alınır.

3. Etik Kurallar

Şirketin faaliyetleri, yönetim kurulu tarafından hazırlanan, genel kurulun bilgisine sunulan ve kamuya açıklanan etik kuralları çerçevesinde yürütülür. Oluşturulan etik kuralları ile ilgili uygulamalar kamuya açıklanır.

4. Sosyal Sorumluluk

Şirket, sosyal sorumluluklarına karşı duyarlı olur; çevreye, tüketiciye, kamu sağlığına ilişkin düzenlemeler ile etik kurallara uyar ve bu konulardaki politikalarını kamuya açıklar.

Kaynak: <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf>

Şirketlerin çalışanlara, müşterilere, tüketicilere, tedarikçilere, çevreye ve genel olarak topluma yönelik sorumluluklarını belirten, bu konuda farkındalık yaratmayı amaçlayan söz konusu hükümler, şirketlerin sosyal sorumlulukları konusunda bilinçlenmelerine yardımcı olacak niteliktedir.

Diğer yandan, payları İMKB’de işlem gören şirketler 2004 yılı faaliyetlerinden başlamak üzere, Sermaye Piyasası Kurulu’na hazırlanması zorunlu tutulan “Kurumsal Yönetim Uyum Raporu”nu hazırlamak ve yıllık faaliyet raporlarında ve internet sitelerinde bu rapora yer vermekle yükümlü tutulmuşlardır. Söz konusu raporun “Menfaat Sahipleri” başlıklı üçüncü bölümünde yer alan “İnsan Kaynakları Politikası” başlıklı 15, “Müşteri ve Tedarikçilerle İlişkiler Hakkında Bilgiler” başlıklı 16 ve “Sosyal Sorumluluk” başlıklı 17’nci maddeleri uyarınca, şirketlerin çalışanlar, insan hakları, müşteriler, tedarikçiler, çevre ve toplum konularında değerlendirilebilecek faaliyetleri hakkında açıklama yapmaları

gerekmektedir. Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'nun 15, 16 ve 17'nci maddeleri aşağıda verilmektedir.

Kutu 2: Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'nun 15, 16 ve 17'nci Maddeleri

15. İnsan Kaynakları Politikası

Bu bölümde, şirketin insan kaynakları politikası oluşturup oluşturmadığı, oluşturdu ise ana esasları, oluşturmadı ise nedenlerine; çalışanlar ile ilişkileri yürütmek üzere temsilci atanıp atanmadığı, atandı ise adı, görevleri ve yetkilerine, atanmadı ise nedenlerine; çalışanlardan özellikle ayrımcılık konusunda gelen şikâyetler olup olmadığı, oldu ise çözümü konusunda neler yapıldığı konusundaki açıklamalara yer verilecektir.

16. Müşteri ve Tedarikçilerle İlişkiler Hakkında Bilgiler

Bu bölümde, mal ve hizmetlerin pazarlanması ve satışında müşteri memnuniyetini sağlamaya yönelik neler yapıldığı hakkında açıklamalara yer verilecektir.

17. Sosyal Sorumluluk

Bu bölümde; çevreye, bulunulan bölgeye ve genel olarak kamuya yönelik faaliyetler (desteklenen/öncülük edilen sosyal çalışmalar, bölge insanlarına yönelik sosyal çalışmalar v.b.) hakkında bilgiler açıklanacaktır. Ayrıca, varsa dönem içinde çevreye verilen zararlardan dolayı şirket aleyhine açılan davalar ve sonuçları hakkındaki bilgiler ile faaliyetlere ilişkin çevresel etki değerlendirme raporları bulunup bulunmadığı da açıklanacaktır.

Kaynak: <http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=67&fn=67.pdf>

Söz konusu hükümlerin, şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında yapacağı açıklamaların genişliği ve detayı hakkında şirketlere rehber niteliği taşıdığı görülmektedir.

Bu çerçevede, İMKB şirketlerinin kurumsal sosyal sorumluluk kavramını ne derece özümlediklerinin ve bu kapsamdaki uygulamalarının ne boyutta olduğunun anlaşılması amacıyla KYUR'nun 15, 16 ve 17'nci maddeleri çerçevesinde yapılan açıklamaların referans alınabileceği düşünülmektedir. Söz konusu düşünceden hareketle, İMKB şirketleri içerisinde en çok kurumsallaştığı kabul edilebilecek olan İMKB-30 Endeksi'nde yer alan şirketlerin 2006 ve 2007 yılındaki (2008 yılına ilişkin KYUR'ları henüz tüm şirketler tarafından ilan edilmemiştir) kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının ne düzeyde olduğunun tespiti için KYUR'larında yer verilen bilgiler referans alınarak bir çalışma yapılmıştır. Söz konusu çalışmada;

i. İMKB 30 endeksi kapsamında şirketlerin üçer aylık periyotlarla değişmesi nedeniyle, 2006 ve 2007 yılının karşılaştırılabilirliğini temin etmek için 2007 yılının dördüncü periyodu için belirlenmiş İMKB-30 şirketleri hem 2007 yılı hem de 2006 yılı İMKB-30 şirketi olarak dikkate alınmıştır.

ii. Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı için olmazsa olmaz olan beş konu başlığı incelemeye dahil edilmiştir. Bunlar; “Çalışanlarla İlişkiler”, “İnsan Hakları”, “Ürün, Tüketici/Müşteri ve Tedarikçi”, “Toplum” ve “Çevre”dir.

iii. Bu konularda verilen bilgilerin ölçülebilir ve karşılaştırılabilir olması için, bu başlıklarla ilintilenebilecek cümlelerin sayısının dikkate alınmasının uygun olabileceğinden hareketle, konu başlıkları dahilinde verilmiş cümle sayıları dikkate alınmıştır.

iv. Verilen bilgilerin somut nitelik taşıyıp taşımadığı ve bu bilgilerin kanıtlarla desteklenip desteklenmediğinin tespiti için birtakım parasal, rakamsal ya da diğer kanıtların mevcut olup olmadığı hususu dikkate alınmıştır.

v. Şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetlerine, KYUR’larına ilave olarak faaliyet raporları içerisinde başka başlıklar altında da yer verdiklerinin anlaşılması üzerine, hem KYUR’larında hem de faaliyet raporlarında yer verilen bilgilerin tümü incelemeye dahil edilmiş, ancak mükerrer ifadelerin mevcudiyeti halinde gerekli eliminasyon yapılmaya çalışılmıştır.

Yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde, İMKB-30 Endeksi’ne dahil olan şirketlerin 2006 ve 2007 yılı kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin ulaşılan tespitler aşağıda verilmektedir.

3.1. İMKB-30 ŞİRKETLERİNİN 2006 ve 2007 YILLARI KSS FAALİYETLERİ

İMKB-30 şirketlerinin 2006 ve 2007 yıllarındaki kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin olarak KYUR’ları ve faaliyet raporlarında “çalışanlarla ilişkiler”, “insan hakları”, “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi”, “toplum” ve “çevre” konularında yer verdikleri ifadelerle ilişkin cümle sayıları aşağıda verilen iki tabloda sırayla gösterilmektedir.

Tablo 1: İMKB 30 Şirketlerinin 2006 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelere İlişkin Cümle Sayıları

ŞİRKETLER	İNCELENEN KONULAR					
	ÇALIŞANLARLA İLİŞKİLER	İNSAN HAKLARI	ÜRÜN, TÜKETİCİ /MÜŞTERİ VE TEDARİKÇİ	TOPLUM	ÇEVRE	
	Cümle Sayısı					
1	Akbank	4	5	11	35	3
2	Aksigorta	11	4	8	9	0
3	Arçelik	40	3	26	74	30
4	Asya Katılım Bankası	13	1	7	8	1
5	Aygaz	15	1	7	9	3
6	Doğan Holding	5	2	3	53	3
7	Doğan Yayın Holding	9	1	1	6	0
8	Eczacıbaşı İlaç	9	1	4	23	18
9	Ereğli Demir Çelik	24	10	24	12	13
10	Garanti Bankası	14	1	23	42	2
11	Halkbank (*)	-	-	-	-	-
12	Hürriyet Gazetecilik	8	2	9	38	16
13	İş GMYO	7	1	3	7	1
14	Kardemir	19	0	10	7	1
15	Koç Holding	19	2	6	108	29
16	Migros	28	4	42	79	10
17	Petkim	39	0	14	6	29
18	Petrol Ofisi	31	0	50	41	12
19	Sabancı Holding	12	4	3	59	3
20	Şekerbank	4	2	3	1	1
21	Şişecam	19	2	4	2	23
22	T. İş Bankası	5	3	3	19	1
23	Tav Havalimanları	6	2	6	20	9
24	TSKB	10	1	3	5	13
25	Turkcell	10	0	5	48	6
26	Tüpraş	35	2	14	9	59
27	Türk Hava Yolları	2	3	7	1	1
28	Ülker Gıda	2	0	1	20	4
29	Vakıfbank	11	4	5	20	0
30	Yapı ve Kredi Bankası	13	1	9	18	0
TOPLAM CÜMLE SAYISI	424	62	311	779	291	
GENEL TOPLAMDAKİ CÜMLE SAYISI	1867					
TOPLAM CÜMLE SAYISI / GENEL TOPLAMDAKİ CÜMLE SAYISI	22,71%	3,32%	16,66%	41,72%	15,59%	

(*) Halkbank'ın Mayıs 2007 tarihinde halka açılması nedeniyle 2006 yılına ilişkin KYUR bulunmadığından 2006 yılına ilişkin çalışmada toplam 29 şirket dikkate alınmıştır.

Tablo 2: İMKB 30 Şirketlerinin 2007 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelere İlişkin Cümle Sayıları

ŞİRKETLER	İNCELENEN KONULAR				
	ÇALIŞANLARLA İLİŞKİLER	İNSAN HAKLARI	ÜRÜN, TÜKETİCİ /MÜŞTERİ VE TEDARİKÇİ	TOPLUM	ÇEVRE
	Cümle Sayısı				
1 Akbank	5	5	11	34	1
2 Aksigorta	10	3	12	12	0
3 Arçelik	37	3	34	80	46
4 Asya Katılım Bankası	17	2	7	7	1
5 Aygaz	17	1	4	10	3
6 Doğan Holding	5	2	2	63	3
7 Doğan Yayın Holding	8	3	1	6	0
8 Eczacıbaşı İlaç	10	1	5	19	16
9 Ereğli Demir Çelik	8	0	22	17	9
10 Garanti Bankası	17	1	26	47	4
11 Halkbank	12	1	6	5	0
12 Hürriyet Gazetecilik	22	3	10	25	19
13 İş GMYO	8	1	3	5	1
14 Kardemir	19	0	10	9	1
15 Koç Holding	22	3	6	167	0
16 Migros	21	4	52	91	23
17 Petkim	46	0	19	6	32
18 Petrol Ofisi	42	0	71	25	8
19 Sabancı Holding	12	4	3	97	3
20 Şekerbank	3	3	2	4	1
21 Şişecam	46	1	3	2	22
22 T. İş Bankası	5	3	3	41	1
23 Tav Havalimanları	6	2	6	20	3
24 TSKB	9	1	3	4	16
25 Turkcell	37	0	5	35	5
26 Tüpraş	41	2	9	11	42
27 Türk Hava Yolları	2	3	5	1	1
28 Ülker Gıda	2	1	3	22	3
29 Vakıfbank	11	4	5	13	0
30 Yapı ve Kredi Bankası	14	1	8	33	0
TOPLAM CÜMLE SAYISI	514	58	356	911	264
GENEL TOPLAMDAKİ CÜMLE SAYISI	2103				
TOPLAM CÜMLE SAYISI / GENEL TOPLAMDAKİ CÜMLE SAYISI	24,44%	2,76%	16,93%	43,32%	12,55%

Buna göre, 2006 ve 2007 yılı KYUR'ları ile faaliyet raporları dikkate alındığında;

i) 2006 yılı faaliyetlerine ilişkin olarak; İMKB 30 şirketleri tarafından kurumsal sosyal sorumlulukla ilişkili olarak toplam 1867 cümlelik açıklama yapılmış olup, bu açıklamaların en çok yapıldığı ilk üç alan, sırasıyla, “toplum” (%41.77), “çalışanlarla ilişkiler” (%22.71) ve “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi” (%16.66) olmuştur. En az açıklamanın yapıldığı iki alan ise, sırasıyla, “insan hakları” (%3.32) ve “çevre” (%15.59) olmuştur.

ii) 2007 yılı faaliyetlerine ilişkin olarak ise; İMKB 30 şirketleri tarafından kurumsal sosyal sorumlulukla ilişkili olarak toplam 2103 cümlelik açıklama yapılmış olup, bu açıklamaların en çok yapıldığı ilk üç alan, sırasıyla, “toplum” (%43.32), “çalışanlarla ilişkiler” (%24.44) ve “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi” (%16.93) olmuştur. En az açıklamanın yapıldığı iki alan ise, sırasıyla, “insan hakları” (%2.76) ve “çevre” (%12.55) olmuştur.

2006 ve 2007 yılı kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin her iki tablo birlikte değerlendirildiğinde;

i) En az açıklamanın yapıldığı alandan en fazla açıklama yapıldığı alana doğru sıralamanın değişmediği, buna göre en azdan en fazlaya doğru sıralamanın; “insan hakları”, “çevre”, “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi”, “çalışanlarla ilişkiler” ve “toplum” şeklinde olduğu, öte yandan toplam cümle sayısının 2006'daki 1867'den 2007'deki 2103'e çıktığı,

ii) En az açıklamanın yapıldığı “insan hakları” konusundaki açıklamaların hem sayı hem nitelik olarak oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Zira çocuk işgücü kullanımı, insan haklarına saygılı tedarikçiler ile çalışmaya özen gösterilip gösterilmediği, iş yerinde zorla çalıştırma olaylarının söz konusu olup olmadığı, çalışanların örgütlenme özgürlüğü ve toplu sözleşme haklarına ilişkin nasıl bir politikanın uygulandığı, menfaat sahipleri arasında din, dil, ırk ve cinsiyet başta olmak üzere herhangi bir ayrımcılığın söz konusu olup olmadığı hususlarına oldukça yetersiz değinildiği,

iii) “Çevre” konusunda yapılan açıklamalara bakıldığında, şirketlerin çoğunluğunun üretim ve hizmette kullandığı doğal kaynaklar, enerji tüketimi ve tasarrufu, su tüketimi, yapılan faaliyetlerin biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkileri, gaz emisyonu, katı ve sıvı atıklar,

çevre ile ilgili yapılan harcamalar, çevre ile ilgili katlanılan para cezaları, geri kazanım oranları, gürültü kirliliği, yeşil alanların bakımı ve çevre yönetim sistemleri ve standartlarının belgelendirilmesi hakkında yeterli açıklama yapmadıkları, öte yandan, bu alanda yaptığı nitelikli açıklamalarla en çok öne çıkan şirketlerin Arçelik, Eczacıbaşı İlaç, Ereğli Demir Çelik, Hürriyet Gazetecilik, Migros, Şişecam ve Tüpraş olduğu,

iv) “Ürün, Tüketici/Müşteri ve Tedarikçi” konusunda yapılan açıklamalar kurulan cümle sayısı bakımından üçüncü sırada yer almıştır. Yapılan açıklamaların genel olarak müşteri memnuniyeti ekseninde yoğunlaştığı görülmüştür. Öte yandan, tüketicilerin talep ettiği şekilde etik ve çevresel sorumluluk bilinci içerisinde mal ve hizmet üretimi yapıldığı, işletmelerin iş ortaklarının seçiminde, tedarikçiler ile olan ticari süreçte ve tüketici diyalogunda çevre, sağlık, kalite ve teknik emniyet konularında ne tür temel kriterlerin arandığı hususlarında sayısal verilerle destekli açıklamaların yetersiz kaldığı ve bu hususlarda yapılan açıklamaların genelde politika tercihleri üzerine odaklandığı ve genel ifadelere dayandığı tespit edilmiştir. Öte yandan, bu alanda yaptığı nitelikli açıklamalarla en çok öne çıkan şirketlerin Arçelik, Ereğli Demir Çelik, Migros, Petrol Ofisi ve Tüpraş olduğu,

v) “Çalışanlarla İlişkiler” konusunda yapılan açıklamaların miktar olarak diğer açıklamalara göre yeterli olarak görülmesi mümkün olmakla birlikte, yapılan açıklamaların genel olarak şirketin çalışanlarla ilgili genel politikalarını içerdiği, örneğin iş yerinde sağlık ve güvenlik ile ilgili olarak ne düzeyde iş kazaları ve iş hastalıkları ile karşılaşıldığı ya da yaratılan istihdam miktarının ne kadar olduğu ve bunun tam-yarı zamanlı, sürekli-geçici, yaş ve cinsiyet dağılımının ne oranda olduğu ya da çalışanlara spesifik olarak ne tür sosyal ve mali imkanların sunulduğu ya da çalışanlara toplam kaç saat eğitim verildiği ve çalışan başına düşen eğitim miktarının kaç saat olduğu gibi konularda sayısal verilerle destekli açıklamaların genel olarak yapılmadığı, öte yandan, bu alanda yaptığı nitelikli açıklamalarla en çok öne çıkan şirketlerin Ereğli Demir Çelik, Petkim, Petrol Ofisi, Şişecam ve Tüpraş olduğu,

vi) “Toplum” ile bağlantılı yapılan açıklamaların toplam açıklamalar içerisinde %41.72’lik oranla ilk sırada geldiği görülmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluğun toplum alanı ile ilgili yapılan açıklamaların miktar kadar içeriğinin de diğer alanlara göre daha doyurucu olduğu tespit edilmiştir. Zira İMKB 30 şirketleri tarafından toplum alanında yapılan kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin bağış ve sponsorluk faaliyetlerini aşarak toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlara çözüm geliştirilmesi amacıyla kampanya,

konferans, kongre ve seminer düzenleme, çeşitli konularda toplumun bilinç seviyesini artırmaya yönelik toplumsal eğitim faaliyetleri düzenleme, engellilerin topluma kazandırılmasına yönelik faaliyetler yürütme, ilk-orta-yüksek öğretime destek amacıyla aktif olarak çalışma ve ayrıca kültür, sanat ve spora destek verilmesi suretiyle kurumsal vatandaşlık ve sorumlu işletmecilik rolünün üstlenilmeye çalışıldığı görülmektedir. Öte yandan, rüşvet ve yolsuzluk karşısındaki politikalar ve uygulamalar, yapılan toplumsal faaliyetlerin parasal tutarının ne kadar olduğu ve adil rekabet konusundaki politika ve uygulamalarının neler olduğu konusunda ya hiç bilgi verilmediği, ya da verilen bilgilerin oldukça yetersiz olduğu da tespit edilmiştir. Diğer yandan, toplum konusunda yaptığı nitelikli açıklamalarla öne çıkan şirketler olarak Arçelik, Aygaz, Doğan Holding, Garanti Bankası, Hürriyet Gazetecilik, Koç Holding, Migros, Petrol Ofisi, T. İş Bankası, Turkcell, Ülker Gıda, Vakıfbank ve Yapı ve Kredi Bankası'nın dikkat çektiği,

vii) Yapılan açıklamalarda büyük çoğunlukla olumlu gelişmelerden bahsedildiği, şirket faaliyetlerinin toplum ve çevre üzerinde yarattığı olumsuz sonuçlara hemen hemen hiç değinilmediği

tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda ise incelenen konular bazında, 2006 ve 2007 yılları faaliyetlerine ilişkin olarak kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında açıklama yapan şirket sayıları ve oranları verilmektedir.

Tablo 3: İncelenen Konular Bazında Açıklama Yapan Şirketlerin Dağılımı

İNCELENEN KONULAR	2006		2007	
	AÇIKLAMA YAPAN ŞİRKET SAYISI / TOPLAM ŞİRKET SAYISI	ORAN (%)	AÇIKLAMA YAPAN ŞİRKET SAYISI / TOPLAM ŞİRKET SAYISI	ORAN (%)
ÇALIŞANLARLA İLİŞKİLER	29 / 29	100,00	30 / 30	100,00
İNSAN HAKLARI	24 / 29	82,76	25 / 30	83,33
ÜRÜN, TÜKETİCİ /MÜŞTERİ VE TEDARİKÇİ	29 / 29	100,00	30 / 30	100,00
TOPLUM	29 / 29	100,00	30 / 30	100,00
ÇEVRE	25 / 29	86,21	24 / 30	80,00

Buna göre;

i) 2006 yılından 2007 yılına konulara göre açıklama yapan şirket sayılarında önemli bir değişikliğin olmadığı,

i) 2006 ve 2007 yıllarında şirketlerin tamamının “çalışanlarla ilişkiler”, “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi” ve “toplum” konularında açıklama yaptıkları,

ii) 2006 yılında 4 şirketin çevre hakkında, 5 şirketin ise insan hakları konusunda; 2007 yılında ise 6 şirketin çevre hakkında, 5 şirketin insan hakları konusunda herhangi bir açıklama yapmadığı

tespit edilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, İMKB 30 şirketlerinin 2006 yılındaki kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin olarak KYUR’ları ve faaliyet raporlarında “çalışanlarla ilişkiler”, “insan hakları”, “ürün, tüketici/müşteri ve tedarikçi”, “toplum” ve “çevre” konularında yer verdikleri ifadelerin somut bilgi niteliğinde olup olmadığı ve ayrıca ifadeler somut nitelikte ise bu ifadelerin ne tür bir kanıt ile desteklendiği gösterilmektedir.

Tablo 4: İMKB 30 Şirketlerinin 2006 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelerin Somut Nitelik Taşıyıp Taşımadığı

ŞİRKETLER		SOMUT BİLGİ		KANIT		
		VEREN	VERMEYEN	PARASAL	RAKAMSAL	DİĞER
1	Akbank	•			•	•
2	Aksigorta	•			•	•
3	Arçelik	•			•	•
4	Asya Katılım Bankası	•			•	•
5	Aygaz	•			•	•
6	Doğan Holding	•			•	•
7	Doğan Yayın Holding		•			
8	Eczacıbaşı İlaç	•			•	•
9	Ereğli Demir Çelik	•		•	•	•
10	Garanti Bankası	•			•	•
11	Halkbank	-	-	-	-	-
12	Hürriyet Gazetecilik	•		•	•	•
13	İş GMYO	•				•
14	Kardemir	•		•	•	•
15	Koç Holding	•		•	•	•
16	Migros	•		•	•	•
17	Petkim	•			•	•
18	Petrol Ofisi	•			•	•
19	Sabancı Holding	•			•	•
20	Şekerbank		•			
21	Şişecam	•			•	•
22	T. İş Bankası	•			•	•
23	Tav Havalimanları	•		•	•	•
24	TSKB	•				•
25	Turkcell	•		•	•	•
26	Tüpraş	•			•	•
27	Türk Hava Yolları		•			
28	Ülker Gıda	•			•	•
29	Vakıfbank	•		•	•	•
30	Yapı ve Kredi Bankası	•			•	•

(*) Halkbank'ın Mayıs 2007 tarihinde halka açılması nedeniyle 2006 yılına ilişkin KYUR bulunmadığından 2006 yılına ilişkin çalışmada toplam 29 şirket dikkate alınmıştır.

Buna göre, 29 şirket içerisinde somut bilgi veren şirketlerin ağırlıkta olduğu, öte yandan, somut bilgi vermenin yanında bu bilgileri hem parasal, hem rakamsal hem de diğer kanıtlarla (sahip olunan belge/lisans/hak, imzalanan sözleşme/protokol, yürütülen

kampanya/proje, sahip olunan tesis/dernek vb) destekleyen şirket sayısının sadece 8 olduğu (Ereğli Demir Çelik, Hürriyet Gazetecilik, Kardemir, Koç Holding, Migros, Tav Havalimanları, Turkcell ve Vakıfbank) görülmektedir.

Tablo 5: İMKB 30 Şirketlerinin 2007 Yılı KYUR'ları ve Faaliyet Raporlarında KSS Kapsamında Yer Verdikleri İfadelerin Somut Nitelik Taşıyıp Taşımadığı

ŞİRKETLER		SOMUT BİLGİ		KANIT		
		VEREN	VERMEYEN	PARASAL	RAKAMSAL	DİĞER
1	Akbank	•			•	•
2	Aksigorta	•			•	•
3	Arçelik	•			•	•
4	Asya Katılım Bankası	•			•	•
5	Aygaz	•			•	•
6	Doğan Holding	•			•	•
7	Doğan Yayın Holding		•			
8	Eczacıbaşı İlaç	•		•	•	•
9	Ereğli Demir Çelik	•		•	•	•
10	Garanti Bankası	•			•	•
11	Halkbank	•				•
12	Hürriyet Gazetecilik	•		•	•	•
13	İş GMYO	•				•
14	Kardemir	•		•	•	•
15	Koç Holding	•		•	•	•
16	Migros	•		•	•	•
17	Petkim	•		•	•	•
18	Petrol Ofisi	•		•	•	•
19	Sabancı Holding	•			•	•
20	Şekerbank		•			
21	Şişecam	•			•	•
22	T. İş Bankası	•			•	•
23	Tav Havalimanları	•				•
24	TSKB	•				•
25	Turkcell	•		•	•	•
26	Tüpraş	•		•	•	•
27	Türk Hava Yolları		•			
28	Ülker Gıda	•			•	•
29	Vakıfbank	•		•	•	•
30	Yapı ve Kredi Bankası	•			•	•

Buna göre, 30 şirket içerisinde somut bilgi veren şirketlerin ağırlıkta olduğu, öte yandan, somut bilgi vermenin yanında bu bilgileri hem parasal, hem rakamsal hem de diğer

kanıtlarla (sahip olunan belge/lisans/hak, imzalanan sözleşme/protokol, yürütülen kampanya/proje, sahip olunan tesis/dernek vb) destekleyen şirket sayısının 11 olduğu (Ereğli Demir Çelik, Hürriyet Gazetecilik, Kardemir, Koç Holding, Migros, Tav Havalimanları, Turkcell ve Vakıfbank) görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda ise 2006 ve 2007 yıllarına ilişkin yukarıda verilen iki tablodaki bilgilere dayalı olarak somut bilgi veren-vermeyen, parasal-rakamsal-diğer kanıt sunan şirketlerin sayılarına ilişkin veriler gösterilmektedir.

Tablo 6: Somut Bilgi Veren-Vermeyen, Parasal-Rakamsal-Diğer Kanıt Sunan Şirketlerin Sayılarına İlişkin Veriler

İncelenen Veri	2006		2007	
	Şirket Sayısı	Oran (%)	Şirket Sayısı	Oran (%)
Somut Bilgi Veren Şirketler / Toplam Şirket	26/29	89,66	27/30	90,00
Somut Bilgi Vermeyen Şirketler / Toplam Şirket	3/29	10,34	3/30	10,00
Parasal Kanıt Sunan Şirketler / Toplam Şirket	8/29	27,59	11/30	36,67
Rakamsal Kanıt Sunan Şirketler / Toplam Şirket	24/29	82,76	23/30	76,67
Diğer Kanıtlar Sunan Şirketler / Toplam Şirket	26/29	89,66	27/30	90,00

Buna göre 2006 yılında;

i) 29 şirketten 26'sının (%89.66) yaptığı açıklamalarda en az bir somut bilgiye (parasal, rakamsal ya da diğer kanıtlara dayalı bilgiye) yer verdiği,

ii) 29 şirketten 3'ünün (%10.34) herhangi bir somut bilgi vermeksizin sadece genel ifadeler kullanmak suretiyle açıklama yaptığı,

iii) 29 şirketten 8'inin (%27.59) somut açıklamalarında en az bir parasal kanıt sunduğu,

iii) 29 şirketten 24'ünün (%82.76) somut açıklamalarında en az bir rakamsal kanıt sunduğu,

iii) 29 şirketten 26'sının (%89.66) somut açıklamalarında parasal ve rakamsal olmayan ancak diğer nitelikli en az bir kanıtı yer verdiği,

tespit edilmiştir.

2007 yılında ise;

i) 30 Şirketten 27'sinin (%90) yaptığı açıklamalarda en az bir somut bilgiye (parasal, rakamsal ya da diğer kanıtlara dayalı bilgiye) yer verdiği,

ii) 30 Şirketten 3'ünün (%10) herhangi bir somut bilgi vermeksizin sadece genel ifadeler kullanmak suretiyle açıklama yaptığı,

iii) 30 Şirketten 11'inin (%36.67) somut açıklamalarında en az bir parasal kanıt sunduğu,

iii) 30 Şirketten 23'ünün (%76.67) somut açıklamalarında en az bir rakamsal kanıt sunduğu,

iii) 30 Şirketten 27'sinin (%90) somut açıklamalarında parasal ve rakamsal olmayan ancak diğer nitelikli en az bir kanıta yer verdiği,

tespit edilmiştir.

2006 ve 2007 yılı birlikte değerlendirildiğinde parasal kanıt sunan Őirketlerde artış olduğu, diğer verilerde ise önemli bir değerliğin olmadığı gürlmektedir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

İMKB-30 Endeksi'ne dahil şirketlerin 2006 ve 2007 yılı kurumsal yönetim uyum raporları ile faaliyet raporlarında kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri ile ilgili yaptıkları açıklamaların incelenmesi neticesinde;

1) “İnsan Hakları” kapsamında yapılacak açıklamaların; çocuk işgücü kullanımı, insan haklarına saygılı tedarikçiler ile çalışmaya özen gösterilip gösterilmediği, iş yerinde zorla çalıştırma olaylarının söz konusu olup olmadığı, çalışanların örgütlenme özgürlüğü ve toplu sözleşme haklarına ilişkin nasıl bir politikanın uygulandığı, menfaat sahipleri arasında din, dil, ırk ve cinsiyet başta olmak üzere herhangi bir ayrımcılığın söz konusu olup olmadığı hususlarını içerecek şekilde genişletilmesinin,

2) “Çevre” konusunda yapılacak açıklamaların; üretim ve hizmette kullanılan doğal kaynaklar, enerji tüketimi ve tasarrufu, su tüketimi, yapılan faaliyetlerin biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkileri, gaz emisyonu, katı ve sıvı atıklar, çevre ile ilgili yapılan harcamalar, çevre ile ilgili katılan para cezaları, geri kazanım oranları, gürültü kirliliği, yeşil alanların bakımı ve çevre yönetim sistemleri ve standartlarının belgelendirilmesi hususlarını içerecek şekilde detaylandırılmasının,

3) “Ürün, Tüketici/Müşteri ve Tedarikçi” konusunda yapılacak açıklamaların; tüketicilerin talep ettiği şekilde etik ve çevresel sorumluluk bilinci içerisinde mal ve hizmet üretimi yapıldığı, işletmelerin iş ortaklarının seçiminde, tedarikçiler ile olan ticari süreçte ve tüketici diyalogunda çevre, sağlık, kalite ve teknik emniyet konularında ne tür temel kriterlerin arandığı hususlarında sayısal verilerle destekli açıklamaların artırılmasının,

4) “Çalışanlarla İlişkiler” konusunda yapılacak açıklamaların; iş yerinde ne düzeyde iş kazaları ve iş hastalıkları ile karşılaşıldığı, yaratılan istihdam miktarının ne kadar olduğu ve bunun tam-yarı zamanlı, sürekli-geçici, yaş ve cinsiyet dağılımının ne oranda olduğu, çalışanlara spesifik olarak ne tür sosyal ve mali imkanların sunulduğu, çalışanlara toplam kaç saat eğitim verildiği ve çalışan başına düşen eğitim miktarının kaç saat olduğu gibi konularda sayısal verilerle destekli açıklamaların çoğaltılmasının,

5) “Toplum” konusunda yapılacak açıklamaların; rüşvet ve yolsuzluk karşısındaki politikalar ve uygulamalar, yapılan toplumsal faaliyetlerin parasal tutarının ne kadar olduğu ve adil rekabet konusundaki politika ve uygulamalarının neler olduğu konusunda bilgiler vermek suretiyle genişletilmesinin,

6) Hem 2006 hem 2007 yıllarına ilişkin kurumsal yönetim uyum raporları ve faaliyet raporlarında en az açıklamanın yapıldığı iki alanın, sırasıyla, “insan hakları” ve “çevre” olduğu dikkate alınarak bu alanlara ayrıca önem verilmesinin,

7) Kurumsal sosyal sorumluluk alanında yapılan açıklamaların kalitesinin artırılması amacıyla verilen bilgilerin hem parasal, hem rakamsal hem de diğer kanıtlarla (sahip olunan belge/lisans/hak, imzalanan sözleşme/protokol, yürütülen kampanya/proje, sahip olunan tesis/dernek vb) desteklenmesinin,

8) Kurumsal yönetim uyum raporlarında yer verilebilecek nitelikteki bilgilerin faaliyet raporları içerisinde başka başlıklar altında verilmesi sebebiyle kurumsal yönetim uyum raporlarının olduğundan daha sık görünmesine sebep olunduğu dikkate alınarak, bu tür bilgilerin kurumsal yönetim uyum raporlarının 15, 16 ve 17’nci maddelerine uygun şekilde ilave edilmesinin,

9) Yapılan açıklamaların kalitesinin ve kapsamının artırılmasının ilave SPK düzenlemeleri yoluyla sağlanmaya çalışılması bir tercih olarak düşünülebilecek olsa bile, kurumsal sosyal sorumluluğun gönüllülük esası çerçevesinde ortaya çıktığı, günümüz dünyasında iş yapma stratejisinin ve rekabetin önemli bir parçası olduğu ve bu suretle şirketler için her geçen gün daha da önem arz ettiği dikkate alınarak, şirketlerin işbu çalışmanın üçüncü bölümünde belirtilen iyiye yakın seviyedeki uygulamaları inceleyerek kendi uygulamalarını iyileştirme yoluna gitmelerinin

uygun olabileceği kanaat ve sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- ÖZGÜÇ, Erkan, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk”, SPK Yeterlik Etüdü, Kasım 2005,
- SERMAYE PİYASASI KURULU;
“Kurumsal Yönetim İlkeleri”,
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=66&fn=66.pdf>
“Kurumsal Yönetim Uyum Raporu”,
<http://www.spk.gov.tr/displayfile.aspx?action=displayfile&pageid=67&fn=67.pdf>
- PORTER, Michael E. ve Mark R. Kramer, “Rekabet Avantajı ile Kurumsal Sosyal Sorumluluk Arasındaki Bağlantı”, Capital Dergisi, Ocak 2007, Sayı:2007/1,
- RESPONSIBLE INVESTMENT LANDSCAPE 2008, “Asset Owners”, May 2008, S.
- Akbank KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.akbank.com.tr/722.aspx>
- Aksigorta KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.aksigorta.com.tr/faaliyet_raporlari.shtml
- Arçelik KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.arcelikas.com.tr/Cultures/tr-TR/YatirimciIliskileri/FinansalRaporlar/>
- Asya Katılım Bankası KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.bankasya.com.tr/yatirimci_iliskileri/faaliyet_raporlari.jsp
- Aygaz KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.aygaz.com.tr/yatirimci_iliskileri/content/faaliyet_raporu/FaaliyetRaporu.aspx
- Doğan Holding KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.doganholding.com.tr/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporlari.aspx>
- Doğan Yayın Holding KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.dmg.com.tr/tr/>
- Eczacıbaşı İlaç KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.eis.com.tr/FinansalBilgiler/FinansalBilgiler.aspx - 31k>
- Ereğli Demir Çelik KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.erdemir.com.tr/tr/faaliyet.asp>
- Garanti Bankası KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.garanti.com.tr/yatirimci_iliskileri/yillik_raporlar.html
- Halkbank KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=795>
- Hürriyet Gazetecilik KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.hurriyetkurumsal.com/tr/faaliyet_raporlari.asp
- İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.isgyo.com.tr/kurumsal_y_ilk.asp
- Kardemir KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.kardemir.com/turkce/yi/anasayfa.html>

- Koç Holding KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.koc.com.tr/tr-TR/InvestorRelations/FinancialReporting/Annualreports/>
- Migros KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.migros.com.tr/faaliyet_raporlari.asp
- Petkim KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.petkim.com.tr/>
- Petrol Ofisi KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.poas.com.tr/default.aspx?pg=47>
- Sabancı Holding KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.sabanci.com/faaliyet_raporu.asp
- Şekerbank KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.sekerbank.com.tr/yatirimci/faaliyetraporlari.jsp>
- Şişecam KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.sisecam.com.tr/yatirimci_dosyasi/faaliyet_rap/faaliyet.html
- T. İş Bankası KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.isbank.com.tr/content/TR/Yatirimci_Iliskileri/Finansal_Bilgiler/Yillik_ve_Ara_Donem_Faaliyet_Raporlari-262-247.aspx
- Tav Havalimanları KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.tavyatirimciiliskileri.com/>
- TSKB KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.tskb.com.tr/yatirimci_iliskileri/faaliyet_list.aspx?SectionID=Lh5iSo8jhHV08eqiNYCkSw%3d%3d&ContentId=tOYkdFOHjAc1LvMtnXJpIA%3d%3d
- Turkcell İletişim KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.turkcell.com.tr/turkcellhakkinda/yatirimciiliskileri/finansalveriler/finansalraporlar>
- Tüpraş KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.tupras.com.tr/detailpage.tr.php?lPageID=12>
- Türk Hava Yolları KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.thy.com/tr-TR/corporate/about_us/annual_reports.aspx
- Ülker Gıda KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.ulker.com.tr/yatirimci_iliskileri.aspx
- Vakıfbank KYUR ve Faaliyet Raporu, <http://www.vakifbank.com.tr/finansal-bilgiler.aspx>
- Yapı ve Kredi Bankası KYUR ve Faaliyet Raporu, http://www.yapikredi.com.tr/tr-TR/yatirimci_iliskileri/faaliyet_raporlari.aspx?q=44